

НАВЧАЛЬНИЙ ДІАЛОГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ (МАЙСТЕР-КЛАС ДЛЯ КОЛЕГ ЗА ТВОРОМ Г. Г. МАРКЕСА «СТАРИГАН ІЗ КРИЛАМИ»). 11-й КЛАС

Я. М. Смоляр, спеціаліст вищої категорії, методист коледжу, викладач зарубіжної літератури Бобринецького коледжу ім. В. Порика Білоцерківського національного аграрного університету, Кіровоградська обл.

Мета: на практиці довести ефективність застосування методу навчального діалогу й використання інформаційно-комунікативних технологій для виховання компетентного та грамотного читача; продемонструвати, що головним героєм під час роботи на уроці зарубіжної літератури є художній текст, головним диригентом — викладач, головною метою заняття — дати змогу кожному студенту реалізувати себе у глибокому особистісному спілкуванні.

Тип заняття: майстер-клас для колег-викладачів.

Обладнання: текст оповідання Г. Г. Маркеса «Стариган із крилами», ілюстрації до твору, мультимедійна презентація за темою уроку, медіазасоби.

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

1. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

2. ВСТУПНЕ СЛОВО ВИКЛАДАЧА

— Глибокі перетворення, що відбуваються в системі освіти України, зумовлюють необхідність удосконалення навчання студентів. Ці зміни неможливі без застосування на заняттях інтерактивних технологій, які ґрунтуються на діалозі, моделюванні ситуацій, вільному обміні думками, авансуванні успіху, що активізують пізнавальну діяльність молоді, підвищують емоційний рівень здобутих знань.

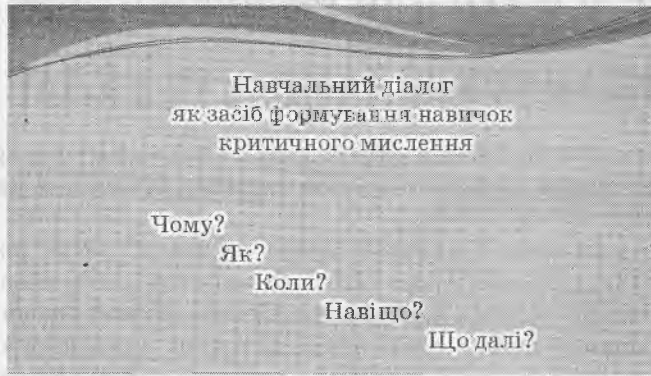
Майстер-клас — це сучасна форма проведення навчального тренінгу-семінару для відпрацювання практичних навичок за різними методиками й технологіями з метою підвищення професійного рівня та обміну передовим досвідом учасників, збагачення світогляду й прилучення до новітніх галузей знання. Він схожий на курси підвищення кваліфікації для тих, хто вже відбувся як фахівець, але хотів би дізнатися більше. Майстер-клас у колі колег — це можливість познайомитися з новою технологією, новими методиками й авторськими напрацюваннями. А це означає крок уперед у своїй справі.

Принцип майстер-класу: «*Я знаю, як це робити. Я навчу вас*». Під час майстер-класу учасникам завжди надається змога спробувати власні сили у щойно опанованій методиці викладання, до того ж — під чуйною та доброзичливою увагою викладача, який вислухає та дасть відповіді на всі запитання. Безперервний контакт, практично індивідуальний підхід до кожного слухача — ось те, що відрізняє майстер-класи від решти форм і методів навчання.

У відкритому й демократичному суспільстві вміння критично мислити є визначальним. Воно містить сприйняття ідей, аналізування висновків, переоцінювання понять та інформації. Для того щоб добре засвоювати інформацію, студенти мають уміти ефективно переробляти її у значущі ідеї, які потім можна застосувати на практиці. Вони мають стати тими, хто критично мислить та вчиться. Проте автоматично навички критичного мислення не опануєш. Для цього необхідно здобути досвід сприйняття інформації, її оброблення та генерування власних ідей. Організація проведення занять за принципами інтерактивного навчання є основним засобом створення середовища для мислення. Слід зазначити, що саме інтерактивні технології, побудовані за принципом навчального діалогу, забезпечують високий рівень розвитку мислення.

Навчальний діалог та використання інформаційно-комунікативних технологій дають змогу формувати свідомого, компетентного читача, здатного аналізувати, співвідносити, порівнювати, самостійно здобувати інформацію, вільно володіти словом, толерантно доводити свою думку у співпраці з іншими учасниками діалогу. *Мета* цього майстер-класу — продемонструвати, що головним героєм у роботі залишається художній текст, а головним диригентом — викладач. *Провідна мета* заняття — дати змогу кожному студенту реалізуватися у глибокому особистісному спілкуванні.

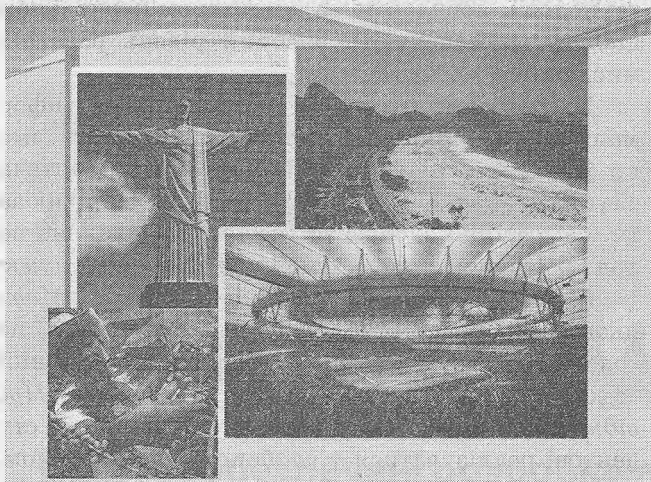
3. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ОГОЛОШЕННЯ ТЕМИ Й МЕТИ ЗАНЯТТЯ



- ♦ Якими є ваші очікування від сьогоднішньої зустрічі?
- ♦ Як ви вважаєте, що ми робитимемо?

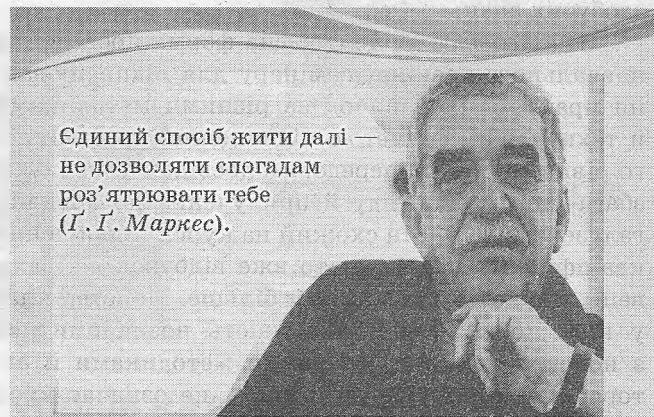
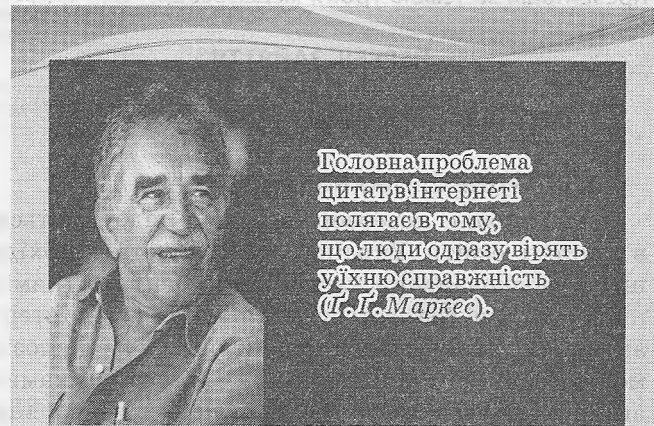
Викладач. Усім нам відомо, що викладач має не тільки знати різноманітні технології викладання, а й уміти творчо застосувати їх для ефективного викладання літератури в навчальному закладі. На прикладі аналізування твору Габрієля Гарсії Маркеса «Стариган із крилами», використовуючи засоби навчального діалогу, ви переконаєтеся, що заняття з літератури можна зробити цікавим і захопливим для студентів.

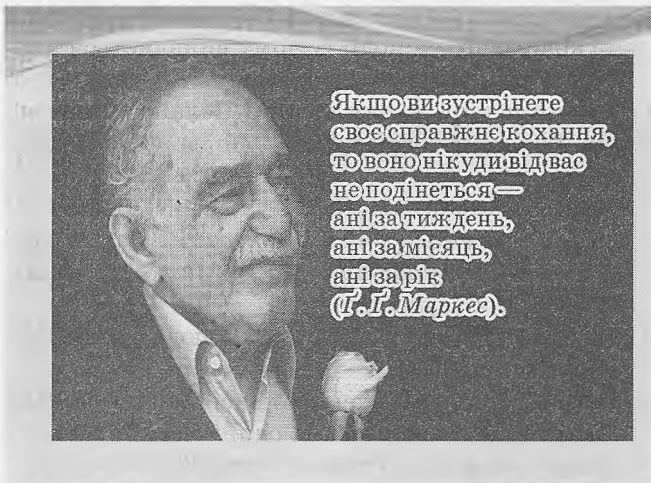
- ♦ Шановні колеги, уявіть себе студентами першого курсу на занятті із зарубіжної літератури. Сьогодні ми поринемо у світ латиноамериканської літератури. Які асоціації виникають у вас із Латинською Америкою? (Викладач демонструє слайди з краєвидами та прикметними пам'ятками архітектури Південної Америки.)



4. РОБОТА НАД ТЕМОЮ ЗАНЯТТЯ

- ♦ Запрошую вас до чарівного світу — літературного світу Габрієля Гарсії Маркеса. Розглядаючи його портрет, що можна сказати про цю людину? (Учасники майстер-класу розглядають відповідні слайди й обговорюють побачене, висловлюють свою думку.)





До вашої уваги — кілька цікавих фактів із життя видатного колумбійського митця.

- **1957 року** 30-річний Маркес відвідав СРСР як кореспондент Московського фестивалю молоді та студентів. Першим населеним пунктом на території Союзу, у якому опинився письменник, стало українське містечко на заході країни — Чоп, де колумбієць провів майже 5 годин. Спогади про цю подорож містяться в есе «СРСР: 22 400 000 квадратних кілометрів без жодної реклами кока-коли».
- За місяць до офіційної презентації останньої книги Маркеса «Згадуючи моїх сумних повій» (2004) книжкові пірати викрали рукопис і почали продавати цю книгу. У відповідь на це письменник змінив фінал повісті, після чого мільйонний тираж розійшовся за рекордний термін. Піратські примірники, більшість із яких конфіскувала поліція, стали предметом полювання колекціонерів.
- У своїх інтерв'ю Г. Г. Маркес розповідав, що на початку письменницької кар'єри йому часто не вистачало грошей на помешкання, тому інколи він жив у публічних будинках. Під час написання однієї з книг Маркесові довелося закласти машину, а після її закінчення — навіть міксер та фен дружини, оскільки грошей не вистачало навіть на те, щоб надіслати рукопис видавцеві.
- **2006 року** мер містечка Аракатака, у якому народився Маркес, запропонував перейменувати населений пункт у Макондо — на честь місця подій найвідомішого роману письменника «Сто років самотності». Та містечко лишилося зі старою назвою, оскільки у голосуванні

взяла участь лише половина від необхідної кількості людей.

- **2012 року** співпали дати 85-річчя від дня народження Маркеса, 45 років із моменту першої публікації «Ста років самотності», 30 років із часу присудження письменникові Нобелівської премії та 10 років від першої публікації його книги спогадів «Жити, щоб розповідати про життя».
- Під час роботи Маркес нерідко викурював по три пачки цигарок на день. Імовірно, це спричинило ракову пухлину в легенях, яку виявили **1989 року**. На щастя, після операції **1992 року** хвороба відступила.
- IV Міжнародний конгрес іспанської мови визнав «Сто років самотності» другим за важливістю твором іспанською мовою після «Дон Кіхота» Сервантеса. Сьогодні у світі продано понад 30 мільйонів примірників цього роману, його перекладено 35 мовами світу.
- Маркес — єдиний колумбієць і один із п'яти письменників країн Південної та Центральної Америки, удостоєних Нобелівської премії з літератури (**1982**).
- Габріелеві випонилося 14 років, коли він познайомився зі своєю майбутньою дружиною Мерседес Барча. Це було кохання на все життя. **1958 року** вони одружилися, згодом у них народилися двоє синів — Родріго і Гонсало.



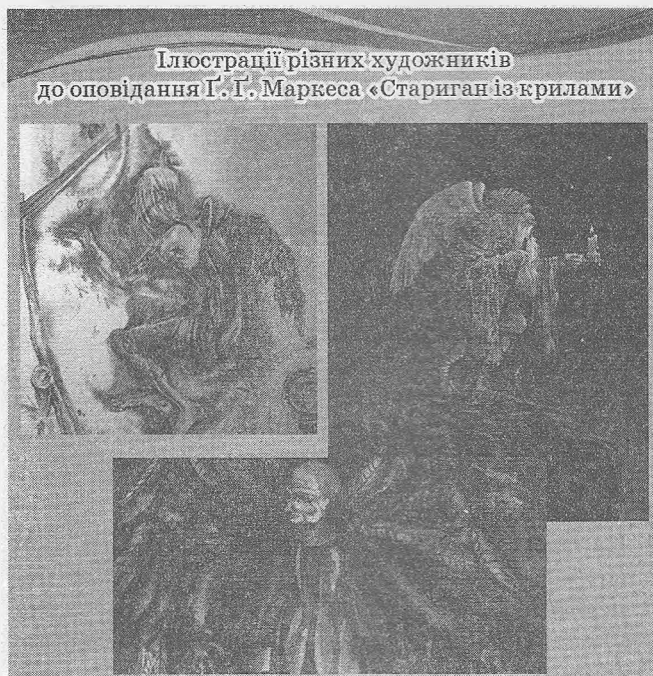
- ♦ На вашу думку, як можна розтлумачити словосполучення *магічний реалізм*? (*Магічний реалізм — це художній метод, у якому магічні елементи вплетено в реалістичну картину світу.*)

- ♦ Сьогодні ми познайомимося з одним із відомих Маркесових творів — оповіданням «Стариган із крилами» (уперше вийшло друком іспанською 1968 року, англійський переклад було видано 1972-го). Зверніть увагу на назву твору. Із чим для вас асоціюються слова *стариган* (саме *стариган*, а не *старий*) та *крила*?

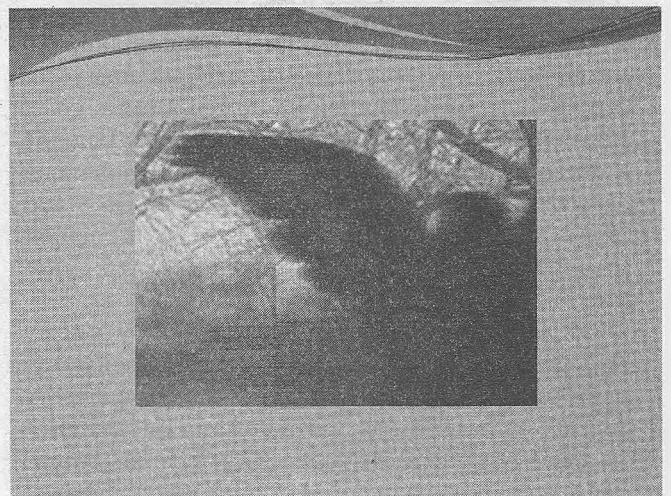


(Пропонує переглянути буктрейлер «Стариган із крилами» й дати відповіді на запитання. Викладач демонструє буктрейлер «Стариган із крилами», наприкінці ставить запитання учасникам майстер-класу.)

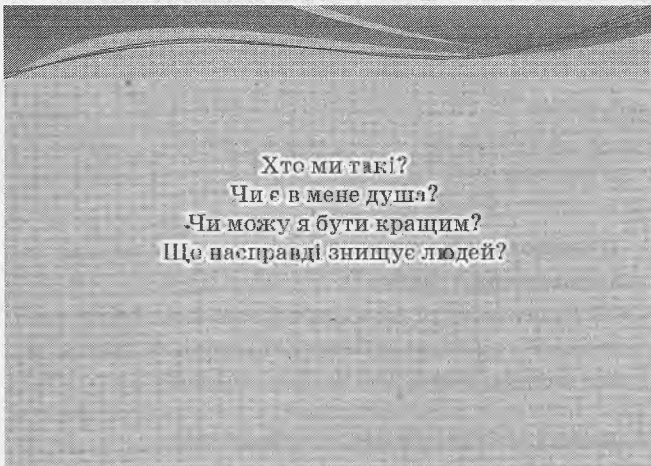
- ♦ Перед вами — тексти оповідання. Будь ласка, уважно прочитайте його.
- ♦ Які ваші враження? Як ви вважаєте, про що та про кого ми говоритимемо далі?
- ♦ На які ключові епізоди твору ви б звернули особливу увагу ваших учнів?



- ♦ Перший важливий епізод — це поява ангела. Де відбуваються події (у чому виявляється магічний реалізм)?
- ♦ У який період життя родини Пелайо з'явився ангел (особливості звуків і кольору його появи)?
- ♦ Чи такими ми звикли уявляти ангелів? (Відбувається обговорення ілюстрацій різних художників до оповідання Г. Г. Маркеса «Стариган із крилами».)
- ♦ Як на таку появу відреагували люди? Якими б були ваші дії?
- ♦ Розкажіть про ставлення людей до ангела. Як сприймають старигана в родині Пелайо?
- ♦ Якою є роль отця Гонзаґи у творі?
- ♦ Як поводить ся ангел серед людей (розкажіть про його ставлення до сім'ї Пелайо, решти людей селища та їхніх вчинків)?
- ♦ Висловіть ваші припущення щодо причин появи ангела в селищі.
- ♦ Другий особливий епізод — це поява дивної дівчини-павука. Що з нею сталося? За що її покарано? Що цікавить людей у дівчині?
- ♦ Як змінилося життя ангела після того, як цікавість оточуючих до нього вщухла? Як відтепер ставляться до нього в родині Пелайо?
- ♦ Схарактеризуйте зміни, що сталися з ангелом.
- ♦ Останній цікавий епізод — це відліт ангела. Хто і за яких обставин став свідком його відльоту? Чому Елісенда полегшено зітхнула?
- ♦ На вашу думку, чому ангел залишив людей? Чи повернеться він знову?
- ♦ Придумайте власне завершення цього твору.



- ♦ Як ви вважаєте, у чому полягав сенс візиту ангела?
- ♦ Чи заслуговують люди на диво?



- ♦ Визначте тему й проблему оповідання. (*Приземленість світосприйняття не дозволяє людям зрозуміти незвичайність того, що відбувається. Не лише посланця вищих сил, а навіть живу істоту, рівну собі, не бачать вони в ангелі. Ангел відлітає від них, позбавляє дива своєї присутності, тому що люди не варті цього дива.*)
- ♦ Який меседж посилає нам Маркес своїм твором? На чому він акцентує увагу? (*Маркес примушує нас замислитися: скільки важливого для душі ми втрачаємо, навіть не помічаючи, що диво було поруч і що взагалі було диво.*)
(Учасники майстер-класу прослуховують аудіозапис вірша Л. Костенко «Крила» у виконанні Б. Ступки.)

5. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ЗАНЯТТЯ. РЕФЛЕКСІЯ

- ♦ Чи потрібен сьогодні ангел Україні?
- ♦ Шановні колеги, що цікавого й корисного ви відкрили для себе під час цього майстер-класу? Що можете порадити мені?

6. ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО ВИКЛАДАЧА

— Як бачите, використовуючи метод діалогу, я майже нічого не пояснюю — ви все самі розкрили та проаналізували. Отже, інтерактивні заняття дають змогу сформулювати такі вміння, як: виокремлення головного, формулювання проблеми, узагальнення, класифікування, аргументування, установлення причинно-наслідкових зв'язків та ін.

КРИЛА

А й правда, крилатим ґрунту не треба.
Землі немає, то буде небо.

Немає поля, то буде воля.
Немає пари, то будуть хмари.

В цьому, напевно, правда пташина...
А як же людина? А що ж людина?

Живе на землі. Сама не літає.
А крила має. А крила має!

Вони, ті крила, не з пуху-пір'я,
А з правди, чесноти і довір'я.

У кого — з вірності у коханні.
У кого — з вічного поривання.

У кого — з щирості до роботи.
У кого — з щедрості на турботи.

У кого — з пісні, або з надії,
Або з поезії, або з мрії.

Людина нібито не літає...
А крила має. А крила має!

Л. Костенко

ЛІТЕРАТУРА Й ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

1. Алексєєнко С. Г. Габріель Гарсія Маркес «Стариган із крилами» / С. Г. Алексєєнко // Зарубіжна література в школі. — 2013 — № 2.
2. Діалог в системі навчання [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://refs.co.ua>.
3. Майстер-клас [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vchytel.info>.
4. Маркес Габріель Гарсія [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua>.
5. Маркес Габріель Гарсія, цікаві факти [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dovidka.biz.ua>.
6. Навчальний діалог як засіб формування навичок критичного мислення [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vuzlib.com>.
7. Рудаківська С. В. Зарубіжна література : посібник для вчителя / С. В. Рудаківська. — Х. : Веста : Ранок, 2015.
8. Урок як навчальний діалог учителя з учнями [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://sites.google.com>.
9. Штейнбук Ф. М. Вивчення зарубіжної літератури. 11 клас / Ф. М. Штейнбук. — Х. : Веста : Ранок, 2005.
10. Що таке майстер-клас [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://osvita.ua>.